

результати дослідження особистісної зрілості у жінок, які мешкають у зоні військового конфлікту, можна відмітити, що у жінок нашої вибірки якості особистісної зрілості розвинені на високому рівні.

Список літератури:

1. Братченко С.Л., Миронова М.Р. Личностный рост и его критерии. Психологические проблемы самореализации личности / под ред. А.А. Крылова, Л.А. Коростылевой. Санкт-Петербург : Изд-во С.-Петерб. ун-та, 1997. 356 с.
2. Максименко С.Д. Генезис существования личности. Киев: Издательство ООО «КММ», 2006. 240 с.
3. Олпорт Г. Становление личности: избранные труды. Москва: Смысл, 2002. 462 с.
4. Смысл, адаптация и самодетерминация у подростков / Е.Р. Кали- тиевская, Д.А. Леонтьев, Е.Н. Осин, И.И. Бородкина. Вопросы психологии. 2007. № 2. 125 с.
5. Штепа О.С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 210 с.

Чайка Г. В.

кандидат психологічних наук,

старший науковий співробітник лабораторії психології особистості

Інститут психології імені Г. С. Костюка

Національної академії педагогічних наук України

м. Київ, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТІСНОЇ АВТОНОМІЇ

Сучасність характеризується стрімкими змінами, як технологічними, так і пов'язаними із ними соціальними. Через це, соціальні стереотипи, громадянські ідеали, загальносуспільні погляди та ідеї або не встигають сформуватися взагалі, або будучі сформовані, миттєво застарівають. Соціальні структури стають розмитими і люди мають власноруч формувати власні життєві цілі, будувати власне життя без впливу традиційних поглядів на те, яке життя є правильним. Щоб досягти успіху на життєвому шляху, людина має стати самостійною, незалежною, тобто автономною. На перший план виходять відповідні цінності – незалежність, свобода, особистісна реалізація, особистісна автономія.

Особистісна автономія може бути описана як само-детермінація і почуття незалежності людини, як її здатність протистояти соціальному тиску, мислити і діяти самостійно, регулювати поведінку зсередини і оцінювати себе за особистими стандартами. Однак, автономія може розглядатися в іншому ключі, як здатність встановлювати і підтримувати емоційні зв'язки з іншими людьми без страху втратити себе в близьких відносинах. У цьому випадку людина приймає свою взаємозалежність від інших людей, але при цьому відчуває свою самодостатність.

Проведені нами дослідження показали, що різні особистісні характеристики впливають на особистісну автономію людини залежно від рівня розвитку автономії. Чим краще само-ставлення людини, тим вище її особистісна автономія. Іншими словами, якщо людина вірить у свої сили, здібності, енергію, незалежність, у свою здатність контролювати своє життя і розуміти саму себе, якщо людина думає про себе як про впевнену, незалежну, вольову і надійну людину, яка знає, що у неї є щось, за що її слід поважати, то вона також вважає себе автономною людиною у тій самій мірі. Бажання позбутися звички бути залежним від людей і ситуацій – це перший крок до справжньої автономії. Психологічна життєстійкість, як здатність людини долати труднощі і перетворювати стресову ситуацію на можливість особистісного зростання, може розглядатися як основа для розвитку автономії, але вона не може зумовити подальший розвиток особистісної автономії після досягнення певного рівня.

Крім того, наші дослідження показали, що людей з високою автономністю можна описати як людей, які приймають своїх партнерів, інших людей як особистостей, в їх неповторності, такими, які вони є; вірять у свої теперішні досягнення і, при цьому, з оптимізмом очікують на майбутні можливості; здатні приділяти достатній час як собі, так і іншим. Їх також можна описати як активних людей, які отримають задоволення від фізичних навантажень і активного відпочинку; людей, які, за потреби, здатні до саморефлексії, проте не схильні до фантазування; людей, які «легко» ставляться до грошей і речей. Вони схильні демонструвати свою думку досить часто, широко і відкрито, проте без нав'язливості; внутрішньо готові виконати те, що вони пообіцяли зробити, незалежно від зовнішнього контролю; здатні узгоджувати доцільність власних вчинків із власними інтересами, схильностями, нормами і поглядами; проте вони здатні бути і зухвалими, вступати до конфліктів; більшою мірою покладаються на самостійний та свідомий вибір власної поведінки, не схильні демонструвати шаблонну поведінку.

Люди з високою автономністю не сприймають своє минуле як огидне, невдале, повне розчарувань, також вони не вірять у те, що теперішнє не залежить від волі особистості, або визначене наперед. Вони

частіше спрямовані на справу, тобто на ефективне вирішення проблем на основі власної думки. Вони схильні використовувати стратегію планування вирішення проблеми, тобто цілеспрямовано аналізують ситуацію, виробляють план дій. Ця стратегія вважається як одна з найбільш адаптивних, що сприяє конструктивному вирішенню проблеми. Також вони не схильні використовувати стратегію ухилення, не заперечують існування проблеми, не зануртуються у безплідні фантазії.

Саме завдяки таким рисам свого характері, люди з високою особистісною автономією демонструють краще розуміння сенсу свого життя, їх життєві цілі більш зрозумілі, вони вважають, що здатні досягти життєвих завдань і цілей, що не характерно для респондентів із середньою і низькою особистою автономією. І саме цей факт є поворотним моментом для досягнення особистісної автономії вище середнього рівня. Ми можемо стверджувати, що існуючі життєві цілі і розуміння власного життєвого шляху створюють психологічну надбудову, що дозволяє людині досягти високої особистісної автономії і бути самодетермінованою і психологічно благополучною.

Чаркіна О. А.

*кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри практичної психології*

Гукасян К. О.

аспірантка

Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ МАТЕРІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ВАДАМИ РОЗВИТКУ

Проблема дослідження особистісних особливостей матерів дітей з вадами розвитку в останні роки набуває все більшої актуальності. В першу чергу, це обумовлено стрімким зростанням кількості дітей з різними типами фізичного і психічного дизонтогенезу, оскільки стан здоров'я дитячого населення в Україні погіршується з року в рік.

Народження дитини з вадами розвитку змінює весь усталений спосіб життя подружжя, порушує всі сімейні функції – виховну, емоційну, господарсько-побутову, духовного спілкування, первинного соціального контролю, сексуально-еротичну [3]. Самі ж батьки, а найчастіше саме матері, які змушені проводити з дитиною найбільшу кількість часу,